1.3. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ВІДЕО- (АУДІО-) ФІКСАЦІЇ ПОРЯДКУ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ (ЕКСПЕРТИЗИ), ЗОКРЕМА З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.2.2016.02[1] Check for updates

Анотація. Фахівці-психологи й поліграфологи раз у раз запитують, чи законно вести гласну або негласну відео- чи аудіофіксацію ходу експертного дослідження та психодіагностичної (передтестової й післятестової) бесіди з підекспертним. Назаров О. А. обґрунтовує правомірність таких дій, послідовно співвідносячи їх із законодавством України. Вихідним є положення постанови Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 № 8 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах», за яким вибір способу проведення експертизи належить до компетенції судового експерта. Процедуру судової експертизи та експертного дослідження на замовлення фізичних і юридичних осіб автор пов'язує з Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень і Науково-методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Мін'юсту від 08.10.1998 № 53/5, з Інструкцією про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах (наказ Мін'юсту від 12.12.2011 № 3505/5), а також із процесуальними кодексами. Посилаючись на ч. 1 ст. 307 Цивільного кодексу України, автор вважає, що згода підекспертного на зйомку припускається, коли її ведуть у місці публічного характеру. Публічним місцем, з огляду на визначення в Законі України про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів, він визнає робочий кабінет, де експерт відкрито здійснює свої повноваження за Законом України «Про судову експертизу» або за договором. Додатково наведено норму Закону України «Про інформацію», за якою ніхто не може обмежувати вибір форм і джерел одержання інформації, та ст. 19 Конституції України. З обов'язку експерта провести повне дослідження й дати обґрунтований висновок (ст. 12 Закону «Про судову експертизу») і його відповідальності за висновок (ст. 14 цього Закону, ст. 614 ЦК України) автор виводить, що відеофіксація є правом експерта, способом об'єктивізації процедури й засобом убезпечити результати бесіди від спотворення у висновку. Отже, попередня згода підекспертного не потрібна, а сам він може про запис і не знати. Стаття адресована судовим експертам, поліграфологам і юристам, які оцінюють допустимість таких записів як доказів.

Ключові слова: відеофіксація, аудіофіксація, експертне дослідження, судова експертиза, поліграф, підекспертний, передтестова бесіда, згода на зйомку, публічне місце, права судового експерта, Закон України «Про судову експертизу».

Legal Grounds for Video (Audio) Recording of the Procedure and Results of an Expert Study (Examination), Including One Using a Polygraph

Nazarov O. A.

Abstract. Psychologists and polygraph examiners regularly ask whether it is lawful to make overt or covert video or audio recordings of an expert study and of the psychodiagnostic pre-test and post-test interview with the examinee. Nazarov O. A. argues that such recording is lawful and links each step of the argument to Ukrainian legislation. The starting point is Resolution No. 8 of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 30 May 1997 on forensic examination in criminal and civil cases, under which the choice of examination methods lies within the competence of the forensic expert. The procedure of forensic examinations and of expert studies commissioned by natural and legal persons is related to the Instruction and Methodological Recommendations approved by Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 53/5 of 8 October 1998, the Instruction on forensic activities of certified experts working outside state forensic institutions approved by Order No. 3505/5 of 12 December 2011, and the procedural codes. Relying on Article 307(1) of the Civil Code of Ukraine, the author maintains that the examinee's consent to filming is presumed when recording takes place in a public place and, using the definition of a public place from the tobacco control law, treats the expert's office as such a place. Further arguments draw on the Law of Ukraine on Information, Article 19 of the Constitution of Ukraine and the expert's duties and liability under Articles 12 and 14 of the Law of Ukraine on Forensic Examination and Article 614 of the Civil Code. The author concludes that recording is the expert's right, a means of making the procedure objective and of preventing distortion of interview results in the expert opinion, so prior consent of the examinee is not required. The paper is addressed to forensic experts, polygraph examiners and lawyers assessing the admissibility of such recordings.

Keywords: video recording, audio recording, expert study, forensic examination, polygraph examination, examinee, pre-test interview, consent to filming, public place, rights of the forensic expert.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 22.08.2015; у номері — 30.08.2016; DOI:* ***10.53672/ej.2.2016.02***[1].

Повний текст

Текст статьи. Согласно Постановлению Пленума Верховного суда Украины от 30.05.97 №8 "О судебной экспертизе по уголовным и гражданским делам" выбор способа проведения экспертизы (исследования) относится к компетенции судебного эксперта. Процедура проведения судебной экспертизы по назначению суда или органа досудебного следствия, а так же проведение экспертного исследования по заявлению физических и юридических лиц в целом регламентирована действующим законодательством Украины, например, Инструкцией о назначении и проведении судебных экспертиз и экспертных исследований и Научно-методическими рекомендациями по вопросам подготовки и назначения судебных экспертиз и экспертных исследований, утвержденная приказом Минюста Украины от 08.10.98 № 53/5 (зарегистрирована в Министерстве юстиции Украины 3 ноября 1998 под № 705/3145), Инструкцией об особенностях осуществления судебно-экспертной деятельности аттестованными судебными экспертами, которые не работают в государственных специализированных экспертных учреждениях, утвержденной приказом Минюста Украины от 12.12.2011 N 3505/5 (зарегистрирована в Министерстве юстиции Украины 12 декабря 2011 под N 1431/20169), а так же другими нормативно-правовыми актами (УПК, ГПК, КУпАП и т.д.).

Согласие физического лица (подэкспертного) в ходе его участия в экспертном психологическом (психофизиологическом) исследовании на его видеосъемку (аудиофиксацию) не требуется, т.к. данное согласие допускается по умолчанию согласно дей-

ствующего законодательства, при условии, что съемка (аудиозапись) проводится в местах публичного (общественного) характера (часть 1 статьи 307 Гражданского кодекса Украины «Защита интересов физического лица при проведении фото и видео съемок"). **Публичным (общественным) местом** считается часть (части) любого здания, сооружения, которая доступна или открыта для населения свободно, или по приглашению (в данном случае рабочий кабинет), постоянно, периодически или время от времени (пункт 1 части 1 Закона Украины "О мерах по предупреждению и уменьшению употребления табачных изделий и их вредного влияния на здоровье населения"). В данном случае место проведение судебной экспертизы (экспертного исследования) выступает публичным местом поскольку используется для открытого осуществления экспертом своих профессиональных полномочий согласно частьи 2 статьи 9 Закона Украины "О судебной экспертизе" либо на основе договорных соглашений с физическим (юридическим) лицом. Кроме этого, никто не может ограничивать права эксперта (специалиста) в выборе форм и источников получения информации, за исключением случаев, предусмотренных законом (пункт 2 статьи 7 Закон Украины «Об информации»). Эксперту (специалисту) разрешается делать все, что не запрещено законодательством (статья 19 Конституции Украины).

Основными обязанностями эксперта (специалиста) являются: 1) провести полное исследование, дать обоснованное и объективное письменное заключение, а так же 2) по требованию лица или органа, которые привлекли эксперта, судьи, суда либо физического (юридического) лица, которые назначили проведение экспертного исследования дать разъяснения относительно данного им заключения (части 1, 2 статьи 12 Закона Украины "О судебной экспертизе", договорные обязательства согласно ГК Украины).

Таким образом, действия судебного эксперта или специалиста по гласной или негласной видеофиксации (аудиозаписи) лица, которое проходит экспертное исследование является допустимым и законным, т.к. проводится по усмотрению судебного эксперта (специалиста), является его правом и выступает способом объективизации процедуры проводимого исследования, а так же средством фиксации результатов психодиагностической (предтестовой, послетестовой) беседы с подэкспертным, для не допущения их искажения в заключении, ввиду чего предварительное согласия подэкспертного на его применение не требуется и о чем подэкспертный может быть не предупрежден. Конечным результатом профессиональной деятельности эксперта (специалиста) будет составленное им по результатам проведенного исследования заключение за которое он несет уголовную, административную, материальную и дисциплинарную ответственность (статья 14 Закона Украины "О судебной экспертизы", статья 614 ГК Украины).

References

1. Nazarov O. A. Pravovi pidstavy video- (audio-) fiksatsii poriadku ta rezultativ provedennia ekspertnoho doslidzhennia (ekspertyzy), zokrema z vykorystanniam polihrafa [Legal Grounds for Video (Audio) Recording of the Procedure and Results of an Expert Study (Examination), Including One Using a Polygraph]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 4 (4). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.2.2016.02. URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/605-pravovye-osnovaniya-video-audio-fiksatsii-poryadka-i-rezultatov-provedeniya-ekspertnogo-issle-

dovaniya-ekspertizy-v-t-ch-s-ispolzovaniem-poligrafa-spetsialistom-ekspertom (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].